

Ivana Meštrov za Triptih, Hrvatski radio 3, 20. 11. 2012. (transkript)

Toni Meštrović, Re-vizija

Multimedijalni kulturni centar, Split

«Obalama ne znamo ni početka ni kraja. Teško je ustanoviti kako su međusobno povezane, otkriti mjesta gdje su im veze čvrste i trajne a gdje opet djelomično privremene, pronaći prostore na kojima su more i kopno izmireni jedno s drugim i one na kojima nisu i možda nikada neće biti. Oblici i sastavi tla i raslinja, vrste zemlje i kamena, njihovi svakojaki spojevi i diobe ne daju se sažeti niti prepričati. Stijene, litice i grebeni, različita žala i igala, pijesak i pješčane plaže, tjesnaci uski i oni najuži, uvale i drage svih veličina i oblika, morske spilje raznih dubina i raznolikih sjena, plićak, bad ili gaz, sika, mrkjela i rt-gotovo ni jedan naziv nije posve pouzdan, znači uvijek, barem djelomice i nešto drugo, ... », ispisuje Predrag Matvejević u svojem antologijskom 'Mediterskom brevijaru'. Okrilje rada Tonija Meštrovića, vizualnog umjetnika koji u galeriji Multimedijalnog kulturnog centra u Splitu predstavlja svoju 'Re-viziju', upravo je taj višeslojni Mediteran. Prema Matvejeviću granice Mediterana nisu samo geografske. «Nisu ucrtane ni u prostoru ni u vremenu, nisu ni povijesne ni nacionalne: krug kredom stalno se opisuje i briše, širi i sužava...» Upravo je to prisutno i u Meštrovićevoj vizualnoj deklinaciji domaćeg mediteranskog bazena; njegovih generičkih mjesta - otoka, škojeva, rtova i škrapa, obalnih područja, ali i morskih dubina - ocrtavanje pejzaža sličnosti i različitosti, univerzalno prepoznatljivog prostora obuhvaćenog pojmom more i obala.

Sama izložbena prezentacija stavljena pod kišobran revidiranja svojevrstni je post-refleksivni pojmovnik petnaestak godina Meštrovićeve prisutnosti na domaćoj i međunarodnoj likovnoj sceni, multimedijalno izložbeno iskustvo podvučeno pojmom *surround* tj. multimedijalnog okruženja, kojeg spominje i Sabina Sabolović, autorica popratnog kritičkog teksta u izložbenom katalogu. Tim izrazom aludira se i na posebnu pažnju pridodanu samom eksperimentu s video medijem, te zvukom, koju Meštrović kroz radni proces provlači, a kroz izložbeni prostor podvlači. I doista, za potrebe ove prezentacije prostor

Multimedijalnog kulturnog centra u Splitu sveobuhvatno je transformiran, kako medijski, tako i tematski, postajući nutrinom onoga što njegova vanjska splitska ovojnica upravo i jest, jedan grad uz more.

Pri samom ulasku u prostor dočekuje nas jedan od recentnijih Meštrovićevih radova pod nazivom 'Dobrodošli u Dalmaciju, Mediteran kakav je nekad bio', dokumentaristički *travelling* prostorom jadranske obale na trasi Split-Trogir, koji signalizira post-tranzicijsku entropičnost i lokalno stanje stvari kroz nerijetke razorne kadrove nasilja prema prostoru. Rad je predstavljen na monitoru, te popraćen dokumentacijom dvaju prethodnih predstavljanja; onog ishodišnog na medijskoj fasadi zagrebačkog Muzeja suvremene umjetnosti, te onoga na zidovima Dioklecijanovih podruma tijekom prošlogodišnjeg Splitskog salona. Takvim pristupom i ovi dokumentacijski zapisi poprimaju statut novog rada, te se prema autorovim riječima i sam videozapis čita kao sirovi materijal, koji tek u svakom novom kontekstu dobiva značenje; u Zagrebu ono šire vidljivosti procesa divlje gradnje i destrukcije priobalne zone, a u Splitu se pak taj isti prizor otisnut na drevne zidine Dioklecijanove palače može otčitavati kao sučeljavanje dvaju vremenskih i graditeljskih realnosti, kao i diskurzivni prostor koji počiva na opozicijama u intenciji. Samim time, već pri samom ulasku na izložbu, uvedeni smo u njezinu manifestnu strukturu koja s jedne strane progovara o medijskim, prostornim, vremenskim ograničenjima i zadatostima novomedijskih prezentacija, a s druge o samom problemskom dijalogu s prostorom u koji se autor egzistencijalistički upisuje. Čitava bi se izložba mogla nadalje podijeliti i u više tematskih cijelina: ova već spomenuta svojevrsni je prolog, uvod u dalmatinsku društvenu i kulturološku stvarnost, koja nije nimalo nalik političkoj devizi i slici koju promiče Turistička zajednica. Potom se nastavlja s kronološki postavljenim ranijim radovima na temu podmorskih stvarnosti i zvučnih frekvencija opisanih u videomediju radovima 'Blue Note' ili 'The State of Mind'. Pratimo tako putovanje jednog morskog mjehurića u makro perspektivi, naspram gustoće okoliša ili pak skok ljudskog bića u nepoznate morske dubine. Prikazani na monitorima ti nas radovi ostavljaju pomalo prikraćenima fenomenološkog iskustva. Jer, to je zasigurno jedna od zanimljivih karakteristika Tonijevog rada - prijenos koji ostvaruje uz pomoć tehničkih i medijskih alata, koji

bi zahtijevao skoro uvijek izdvojenije, meditativnije iskustvo prezentacije unutar *black boxa*.

Izložba se nastavlja radom 'Cotinum Continuum' koji putem velike zvučne instalacije prekraja monumentalni središnji prostor Multimedijalnog kulturnog centra i samog promatrača uključuje u sasvim novo okruženje. Crno-bijeli prizor sugerira prošlost, ali također i kontinuiranost procesa gradnje. U tim se prizorima ogleda jedna od univerzalnih generacijskih priča, gdje autor uvodi prizore oca u obnovi obiteljske kuće na Drveniku Velikom. Sadašnjost je tu tretirana kao ponovljena prošlost, što je još dodatno istaknuto samom tehnikom gradnje - suhozidom, ali i zvučnim impulsom graditeljske radnje. No, koliko god taj *genius loci* i bio važan kao ishodište autorovih tematskih preokupacija, gledateljeve oči nadilaze specifičnosti određene lokacije i projiciraju se u same tehnike gradnje, bliske samom terenu, kao i u čari manualnog rada, koji se sve više gubi. Sve to sugerira i širenje radnje na sociološku realnost jedne otočke sredine, kao i njezina ograničenja, ali i prednosti. Ova generacijski prenosiva nota vodi nas do gornjeg izožbenog kata, gdje je naglasak stavljen na video performativna izvođenja otoka, kroz koje autor nadolazi do svojevrsnog multimedijalnog land-artizma. Pejzaž kao ishodište, otok kao prostor samoće i tišine, barem kako ga autor prokazuje i prikazuje, prostor je za istraživanje, eksperiment s medijem, imaginativnim potencijalima i prihvaćanjima prostora koji nas okružuje što mentalno opisuje kružnicu i vraća nas na početak izložbe i rad 'Escape iliti Bijeg' iz 2000., gdje autor istražuje tehničke mogućnosti i efekte raznih načina prelaska otočkog terena. Njegov dinamični potez kamere, kod samog gledatelja može prouzrokovati i malu *nauseu*, kao kod dugih nemirnih morskih vožnji i gubljenja čvrstog tla pod nogama. Na to možemo nadovezati i recentniji Meštrovićev rad, videoinstalaciju 'Vertigo', gdje je dodatno istaknuta ta morska igra sa silom težom u rotiranju slike otoka. I Vrtoglavica it is. Uspostavlja li otok uistinu neku drugu vezu s zemljinim ishodištem baš zbog svoje veličine i činjenice da ga možemo ponekad obujmiti samo jednim radijusom pogleda. Što nam još zapravo donosi taj mali komad tla opasan morem?

U ovom nizu radova svakako valja istaknuti rad 'Sol', jedan od recentnih autorovih radova, koji omogućuje upravo ono što ponekad nije moguće u svim

dijelovima izložbe; skoro pa meditativan pristup radu kroz instalacijsko-projekcijsko iskustvo. Tim se radom, ali i načinom postava vrlo sugestivno prenosi sam prizor sakupljanja soli, istovremeno popraćen autorskim dinamičnim rukovanjem kamerom pri opisivanju same radnje, ali i osobnih kretanja na samom području. I uistinu, čini nam se taj naizgled banalan, a opet vrlo intrigantan prizor sakupljanja malih zrnaca soli, toliko bliskim. Možda je ključ u ogoljavanju procesa, kako onih prirodnih, tako i tehničkih, i u njihovoj ritmičkoj dinamici, ali i zvučnom uprizorenju. Štoviše, Sabina Salomon u popratnom tekstu nadodaje: «Zanimljivi su zahvati u montaži kojom se u posljednje vrijeme (autor) redovito služi: preklapanje usporenih slika (u jednom kadru stopljene su tri slike različite brzine) ili razdvajanje jedne interlace-sličice(frejma) u dvije progressive tehnikom raspletanja... Na taj način dobiva jedva primjetan *slow motion*, simbolično vrijeme beskonačnog trajanja, postizanje nestvarnog ritma vremena koji narušava dokumentarnost. Tome pridonosi i forma petlje...»

U tom odnosu prema vremenu i prostoru otočnog kao da leži ključ Meštrovićevog autorskog procesa. Čekanje je možda obilježje otočkog vremena, kako zaključuje Matvejević, a ta se tvrdnja lako može potvrditi i kroz Meštrovićev pristup samom terenu - svojevrsnog otočkog geologa i odčitavatelja frekvencija. To neprestano prevođenje otočkog znaka potpomognuto suvremenim medijskim tehnologijama uvodi jasne cikličke prostorno-vremenske kategorije što vrlo izravno prokazuju radovi 'O-tok' ili 'Lanterna', signalizirajući dvostranost statike i kretanja, izdvojenosti i punine.

Otok znači izdvajanje, ali i povratak samom sebi, kao uostalom i umjetničko istraživanje i radni procesi. Onaj neprestani povratak u kojem ono staro stablo nikada nije baš one iste boje vrlo je dobro predodčen upravo ovim izložbenim revizionizmom, koje unatoč ponekim selekcijskim zasićenostima, vrlo zorno opisuje elipsoidnosti kretanja i izdvaja subjektu bitne lanterne na putu.

Ivana Meštrov